بررسی تحلیلی درآمدهای دولت ایران و تحقق درآمدهای مالیاتی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۷/۶
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۹/۷

مجید نیاوند[۱]

۷

چکیده:

صادرات نفت و مالیات به عنوان معمول ترین و مهم ترین منابع مالی برای تأمین درآمدهای عمومی و از مؤثرترین ابزارهای سیاست‌های مالی دولت می‌باشد که به واسطه آنها بسیاری از خدمات اجتماعی و رفاهی در اختیار مردم قرار می‌گیرد و به فعالیت‌ها و جریانات اقتصادی و اجتماعی سمت و سوی لازم را ببخشد. در سنوات قبل منابع حاصل از فروش نفت، سهم بالاتری را نسبت به وصولی‌های مالیاتی در ترکیب منابع بودجه عمومی دولت تشکیل می‌داد، که در سالهای اخیر به دلیل تحریم‌های ظالمانه، درآمدهای نفتی به حداقل خود رسیده و درآمدهای مالیاتی سهم بیشتری را به خود اختصاص داده است و این موضوع، فارغ از مشکلات بوجود آمده، موجب فراهم نمودن فرصت‌های مناسب جهت کاهش میزان وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی و امکان استفاده مؤثرتر از مالیات‌ها برای اعمال سیاست مالی گردیده است. در این مقاله ضمن بررسی درآمدهای دولت و شناسایی چالش‌های وصول مالیات، راهکارهایی جهت تحقق درآمدهای مالیاتی ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی : درآمدهای مالیاتی، تحقق درآمدهای دولت، چالش‌های وصول مالیات

۱. کارشناس ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک، ایمیل: niavandmajid@yahoo.com

مقدمه

مهم ترین اهداف فعالیت‌های اقتصادی دولت را می‌توان مواردی از قبیل تخصیص بهینه منابع، توزیع عادلانه درآمد، رشد اقتصادی، افزایش اشتغال، ثبات اقتصادی، حفظ سطح عمومی قیمت‌ها، بهبود تجارت بین المللی و تراز پرداخت‌ها برشمرد، برای انجام این وظایف دولت‌ها مجبورند هزینه‌های بسیار سنگینی را متحمل شوند، برای تأمین مالی این مخارج لازم است منابع درآمد گوناگونی مهیا شود. درآمد دولت‌ها به طور عمده به دو گروه درآمدهای مالیاتی و درآمدهای غیرمالیاتی تقسیم می‌شود. درآمدهای غیر مالیاتی ایران عمدتاً در حوزه صادارت نفت بوده که در سنوات اخیر به دلیل مشکلات موجود و تحریم‌های صادرات نفت، تمرکز دولت برافزایش وصول مالیات و تامین مالی در سایر حوزه‌ها بوده است. نقش درآمدهای مالیاتی در بسیاری از کشورها در مقایسه با سایر منابع درآمدی بیشتر حائز اهمیت است. به عبارت دیگر مقایسه این منبع مهم با سایر منابع نشان می‌دهد که هرچه سهم مالیات‌ها در تأمین مخارج دولت بیشتر باشد، آثار نامطلوب اقتصادی کمتر خواهد شد. به این دلیل درکشورهای پیشرفته برخلاف کشورهای در حال توسعه، مالیات‌ها در تأمین مالی مخارج دولت نقش بسزایی داشته و تقریباً بخش عمده مخارج دولت از این طریق تأمین می‌شود.

۱- بررسی درآمدهای دولت

دولت‌ها درآمدهای خود را از منابع گوناگون کسب می‌کنند و عامل مهمی در تعیین سیاست‌های مالی می‌باشد لذا میزان درآمدهای حاصل از این منابع در شرایط مختلف، متفاوت است، در سال‌های قبل درآمدهای حاصل از صادرات نفت سهم عمده‌ای از درآمدهای کل کشور را تشکیل می‌داد، که در سنوات اخیر به دلیل تحریم‌های موجود در این حوزه، درآمدهای مزبور به حداقل خود رسیده است که در ادامه خلاصه‌ای از درآمدهای دولت به شرح ذیل مورد بررسی قرار گرفته است.

الف) درآمدهای نفتی

در صورتیکه، درآمدهای نفتی سهم عمده‌ای از درآمدهای کشور را تشکیل دهد، اتکا و اعتماد به آن، مدیریت مالی کوتاه مدت ، تنظیم برنامه میان مدت و کارآمدی و به کارگیری منابع عمومی دولت را با مشکل روبه رو می‌سازد و بیشتر چالش‌ها در زمان قابل پیش‌بینی نبودن قیمت نفت و بی‌ثباتی نرخ آن روی می‌دهد.

تغییرات چشمگیر و غیرقابل پیش‌بینی در مخارج دولت‌های نفتی و کسری‌های غیر نفتی آن کشورها، تقاضای کل AD)) در آن‌ها را با بی‌ثباتی همراه می‌کند و جو نااطمینانی (عدم ثبات و نامعلومی) را در آن‌ها تشدید کرده و اقتصاد کلان را متلاطم می‌سازد. بی‌ثباتی در مخارج دولت و الگوی کسری‌های غیرنفتی هزینه‌های سنگینی را بر اقتصاد ملی تحمیل می‌کند. تجدید منابع ، جامعه را برای سازگاری با تغییرات تقاضا و قیمت‌های برای نمونه تخصیص نسبی شده آماده می‌کند و موجب نوسانات نرخ واقعی ارز می‌شود و ریسک سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی،

سرمایه‌گذاری در بلند مدت را با مشکل مواجه می‌سازد، لذا موجب کاهش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و رشد بخش غیرنفتی کشور می‌شود و بار اشتغال زایی و تولید دولت را مضاعف می‌کند. (گرایی نژاد، ۱۳۹۱)

ب) درآمدهای مالیاتی

برقراری انواع مالیات‌ها در یک جامعه، باعث انتقال منابع از بخش خصوصی به بخش عمومی می‌شود . این جابجایی، در سطح کلان اقتصادی اثراتی را به دنبال دارد . عمده ترین این اثرات عبارتند از: ۱ -تعیین اندازه دولت، ۲ -اثرات تخصیصی ناشی از تغییر در تعادل در بازارها و در نتیجه تغییر در تخصیص منابع بین بازارها و بخش‌های مختلف اقتصاد ۳- تغییر در توزیع درآمدها در جامعه .

سیاست‌های مالیاتی نیز بخش مهمی از سیاست‌های مالی است. نظام مالیاتی کارآمد امکان رشد هماهنگ بخش‌ها و توسعه اقتصادی را بوجود می‌آورد. کشورهای مختلف برای طراحی نظام مالیاتی روشهای مختلفی را انتخاب می‌نمایند. آنچه به اجماع تمامی کشورها پذیرفته اند، مثلث نظام مالیاتی است که شامل اضلاع نیروی انسانی، سیستم مالیاتی و مؤدیان مالیاتی است. گسترش تعهدات دولت در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی، هزینه‌های دولت را با روندی افزایشی مواجه ساخته است و تامین چنین هزینه‌هایی منابع درآمدی مطمئن را می‌طلبد. یکی از مهمترین و اصولی ترین راه‌های افزایش درآمدهای مالیاتی و تحقق اهداف درآمدی دولت تلاش در جهت افزایش تمکین مالیاتی است(منجگانی و طبسی لطف آبادی، ۱۳۹۴، ۱۲۲).

ج) سایر درآمدهای دولت

سایر درآمدهای دولت مربوط به صادرات محصولات کشاورزی و دامی، مواد معدنی و مصالح ساختمانی کالاهای سنتی و صنایع دستی، کالاهای صنعتی، توتون و تنباکو، نساجی و پوشاک و درآمد ارائه خدمات می‌باشد.

در سند بودجه ایران مواردی از قبیل : درآمد حاصل از فروش خدمات دولتی، درآمد حاصل از مالکیت دولت، درآمد حاصل از جرایم و خسارت و سود سهام شرکت‌های دولتی، درآمد سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان، خدمات ثبتی سازمان ثبت اسناد و سایر درآمدهای متفرقه به عنوان سایر درآمدها ذکر گردیده است و سهم سایر درآمدها در کل درآمد عمومی دولت حدود (۸)درصد است کهملاحظه می‌شود سهم چندان قابل توجه و قابل اتکایی نیست، ضمن اینکه به شدت تحت تأثیر شرایط اقتصادی نیز قرار دارد.

۲- بررسی تحقق درآمدهای مالیاتی

۲-۱- مفهوم مالیات

مالیات عبارت است از سهمی که به موجب اصل تعاون ملی و طبق مقررات موضوعه، هر یک از افراد کشور موظفند از درآمد و دارایی خود به منظور تأمین هزینه‌های عمومی و حفظ منابع اقتصادی و سیاسی و اجتماعی کشور بر حسب توانایی و استطاعت مالی خود به خزانه دولت

بپردازند. مالیات دریافت شده توسط دولت برای مواردی از جمله : تقویت عمومی حکومت تأمین مخارج عامه و هزینه‌های عمومی حفظ منابع اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی مصرف می‌شود.

مالیات اصلی ترین و اساسی ترین منبع درآمدی برای دولت‌ها و کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود (لین و همکاران، ۲۰۱۲، ۴۰۱). مالیات قسمتی از درآمد یا دارایی افراد است که برای پرداخت مخارج عمومی و اجرای سیاست‌های مالی در راستای حفظ منابع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور بر اساس قوانین و با اهرم‌های اداری و اجرایی دولت وصول می‌شود. عده‌ای مالیات را مبلغی می‌دانند که دولت از اشخاص، شرکت‌ها و موسسات بر طبق قانون برای تقویت حکومت و تامین مخارج عمومی اخذ نماید (نصراصفهانی و همکاران، ۱۳۹۲، ۲۸).

۲-۲- فرهنگ مالیاتی

فرهنگ به مجموعه‌ای از باورها، اعتقادات، گرایش ها، اندیشه ها، هنجارها، ارزش‌ها و ... اطلاق می‌شود؛ این مجموعه در هر جامعه‌ای وجود دارد و در واقع قالب هویتی فرد و جامعه را شکل می‌دهد.

فرهنگ مالیاتی را می‌توان مجموعه‌ای از طرز تلقی، بینش و عکس العمل اشخاص در قبال سیستم مالیاتی دانست. این طرز تلقی به طور قطع با یک قانون مناسب و نیز عملکرد مأموران مالیاتی در به کارگیری قانون در مراجعه به مؤدیان، نقش اساسی دارد. مسلم است فرهنگ مالیاتی متأثر از فرهنگ عمومی جامعه و چگونگی روابط مردم یک جامعه متأثر از دو عوامل ایدئولوژیکی ، سیاسی و اقتصادی آن جامعه است.(کوزه‌گر،۱۳۸۳)

بنابراین یکی از شاخص‌های مهم توسعه یافتگی وجود فرهنگ بسیار نیرومند و خلل ناپذیر پرداخت مالیات به دولت است تا حدی که طفره رفتن از پرداخت مالیات در کشورهای توسعه یافته به هر دلیل و بهانه و یا عدم اعلام دقیق میزان درآمد سالانه در فرهنگ اجتماعی شهروندان آن‌ها عملی زشت و ناپسند و غیرقابل گذشت محسوب می‌شود . مهم ترین اقدامات لازم برای ایجاد فرهنگ مالیاتی مطلوب عبارت اند از : ایجاد مقبولیت عامه نسبت به مفهوم مالیات، ایجاد اعتماد دو طرفه بین دولت و مردم می‌باشد.

بنابراین دولت باید با دادن آگاهی‌های لازم در خصوص میزان هزینه‌های جامعه و مسائلی که با آن‌ها سر و کار دارد و با هزینه کردن مالیات در جهت رفاه عمومی مردم، در باور آن‌ها نسبت به عملکرد خود ، دیدگاه مثبتی ایجاد نماید و مردم نیز به این اطمینان برسند پولی را که بابت مالیات به دولت می‌پردازند صرف رفاه و خدمات اجتماعی آن‌ها می‌شود.

۲-۳- فرار مالیاتی

مالیات ابزاری است برای توزیع مجدد درآمد و تعدیل کننده ثروت جامعه و به بیان کلی تر سالم سازی اقتصاد که در مقابل آن اقتصاد وسیع زیرزمینی قرار دارد که ناشی از ناکارآمدی نظام مالیاتی و به تبع آن فرار مالیاتی است با کاهش میزان درآمدهای مالیاتی ، توزیع عادلانه درآمد

و ثروت به درســتی صورت نخواهد گرفت. فرار مالیاتی یکی از اساســی ترین مشــکلات هر نظام مالیاتی محســوب می‌شــود که ضرورت دارد ضمن ریشــه یابی ، عوامل مؤثر در شیوع این پدیده مخرب اقتصادی شناسایی و در رفع آن برنامه ریزی شود.

اقتصاد ســیاه یا زیرزمینی با زیر ســؤال بردن عدالت افقی و عمودی در نظام مالیاتی پایه‌های نظام اقتصادی کشور را متزلزل می‌سازد و دولت را در تحقق اهدافش ناتوان می‌نماید.

در شناســایی عوامل مؤثر در پدیده فرار مالیاتی بایستی دقت نمود که این معضل فقط ریشه اقتصــادی نداشــته و در کنار علل اقتصادی ســایر عوامل اجتماعی (ســرمایه اجتماعی و میزان پذیرش و مقبولیت احاد جامعه فرهنگی (فرهنگ مالیاتی) و سیاســی و حاکمیتی (تصمیمات و سیاست‌ها و قوانین) باید مد نظر قرار گیرد(گرایی نژاد، ۱۳۹۱).

عدم پرداخت مالیات پدیده‌ای اســت که احتمالاً قدمت آن به خود پدیده مالیات ســتانی بر می‌گــردد. هر زمان و مکانــی که حاکمان تصمیم به وضع مالیات گرفته اند، افراد و بنگاه‌ها نیز به دنبــال اجتنــاب از پرداخت آن بوده اند. این پدیده در عصر حاضر که به عصردیجیتال نیز معروف است، رو به گسترش بوده و فرصت‌های این واحدها بیشتر شده و درعین حال امکان شناسایی آنها نیز مشــکل تر گردیده اســت. دلایل متفاوت زیادی برای تشریح اجتناب از پرداخت مالیات وجود دارد که به صورت نظری و تجربی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است (صمدی و تابنده،۱۳۹۲، ۷۸).

۲-۴- اجتناب مالیاتی

اجتناب مالیاتی یک نوع ســوء اســتفاده رسمی از قوانین مالیاتی است و با یافتن راه‌های گریز از پرداخــت مالیــات در قوانین مالیاتی یا تلاش در جهت یافتــن راههای قانونی به منظور کاهش میزان مالیات پرداختی مرتبط می‌باشــد. با توجه به ســطح وسیعی از تعاریف مطرح شده در این زمینه اجتناب مالیاتی بیانگر یک استراتژی مستمر و پایدار در زمینه برنامه ریزی مالی استراتژیک اســت کــه در برگیرنده فعالیت‌های کاملاً قانونی اســت که از آن جمله می‌تــوان به هدایت منابع واحــد تجاری در جهت فعالیت‌های معاف از مالیات از جمله ســرمایه‌گذاری در اوراق مشــارکت، مطرح کردن معاملات و رویدادها در یک محدوده زمانی معین جهت استفاده از مزایای مالیاتی و اســتفاده از روش‌های حسابداری که صرفه جویی مالیاتی (سپر مالیاتی) بیشتری ایجاد می‌کنند، اشــاره نمود. فعالیت‌های اجتناب از مالیات اساساً تحت عنوان شیوه‌هایی برای جلوگیری از انتقال وجه نقد از ســهامداران به سوی دولت شناخته می‌شــود، که این امر افزایش ارزش شرکت را نیز در بر خواهد داشــت. مسئله ایجاد شده در این رابطه این است که اجتناب مالیاتی همیشه به نفع سهامداران نمی‌باشد و مدیران فرصت طلب ممکن است به بهانه اجتناب مالیاتی منابع را در جهت منافع شــخصی هدایت یا برداشت نمایند، که این موضوع موجب افزایش هزینه‌های سهامداران و در نتیجــه موجب فزونی مخارج اجتناب مالیاتی به منافع آن می‌شــود (رضایی و قنا نژاد،۱۳۹۱: ۴۶).

۳- ارائه راهکارهای نوین جهت شناسایی مودیان و وصول مالیات

در خصوص راهکاری نوین شناسایی مودیان و افزایش درآمدهای مالیاتی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۳-۱- ایجاد طرح جامع مالیاتی

وصول مالیات نیازمند ساز و کار و سیستم‌های دقیق و کارآمد در سطح کشور است. هر قدر کارآمدی سیستم‌های یاد شده بیشتر باشد، هم وصول مالیات با دقت و سرعت بیشتری صورت می‌گیرد و هم مالیات‌دهندگان احساس نظم، دقت و در نتیجه عدالت بیشتری در پرداخت مالیات خود می‌کنند. بر این اساس، طراحی، پیاده‌سازی و اجرای سیستم‌های کارآمد تشخیص و وصول مالیات مبتنی بر دریافت اطلاعات در قالب پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مودیان مالیاتی، می‌تواند از جمله مهم‌ترین روش‌های افزایش کارآمدی و ثمربخشی نظام مالیاتی کشور باشد. علی‌رغم گذشت ۱۶ سال، هنوز قسمت اصلی طرح جامع که موتور ریسک آن است و مالیات پرداختی را برآورد کند و از فرار مالیاتی جلوگیری کند، هنوز در سازمان مالیاتی عملیاتی و اجرا نشده است.

۳-۲- همکاری همه جانبه دستگاههای اجرایی با سازمان امور مالیاتی

تحقق درآمدهای مالیاتی مستلزم همکاری و همیاری کلیه دستگاههای اجرایی علی الخصوص نهادهای نظارتی می‌باشد،که مطابق مفاد تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و صنعت، معدن و تجارت، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و شهرداری‌ها موظفند امکان دسترسی برخط به اطلاعات مالکیت املاک و نیروی انتظامی موظف است اطلاعات مورد نیاز سازمان مالیاتی کشور در حوزه اماکن و خودرو را در اختیار این سازمان قرار دهد.

۳-۳- تصویب قوانین متقن و پایدار و اعمال جریمه‌های سنگین

به طور قطع تقویت نظام کیفری حاکم بر رفتارهای مالیاتی و برطرف نمودن خلأها و نارسایی‌های این حوزه کشور ما را در دستیابی به اهداف تعیین شده در سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلان اقتصادی به ویژه در تحقق سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی یاری می‌کند. تعدد، پیچیدگی و ابهام در قوانین، مقررات و فرآیندهای مالیاتی، براساس گزارش رقابت‌پذیری جهانی، مولفه مقررات مالیاتی به‌عنوان مهمترین مشکل اصلی کسب‌وکار از نظر فعالان اقتصادی ارزیابی شده و این مولفه، همواره به‌عنوان یکی از مشکلات اصلی پیش روی فعالان اقتصادی مطرح می‌باشد، لذا گام نخست برای مبارزه با فساد و در نتیجه کاهش حجم فرار مالیاتی، ایجاد شفافیت در کشور است که این مهم از طریق وضع قوانین صریح و روشن و انتشار به موقع آنها، شفاف‌سازی مناقصه‌ها و مزایده‌های دولتی، شفاف‌سازی نحوه هزینه کردن درآمدهای دولتی و

فعالیت‌های توزیعی آن، انتشـــار به موقع آمارها و اطلاعات اقتصادی، بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین و مواردی از این قبیل، تحقق می‌یابد.

۳-۴- توسعه فرهنگ مالیاتی و مشارکت همه جانبه مردم در پرداخت مالیات

توســعه و ارتقای فرهنگ مالیاتی جز با تعلیم و آموزش میســر و ممکن نخواهد بود و از آنجا که مراکز آموزشـــی، مهم‌ترین گذرگاه انتقال فرهنگ از نســـلی به نســـلی دیگر هستند، مؤید این نکته اســـت که جریان فرهنگ پذیری و جامعه پذیری از طریق مراکز و نهادهای آموزشـــی انجام می‌پذیرد. همچنین مراکز آموزشـــی می‌توانند با ارتقاء و پرورش حوزه‌های شـــناختی، ارزشـــی و گرایشـــی انســـان‌ها موجب رشـــد فرهنگ و نظام‌های درون فرهنگی را میسر ســـازند. لذا توسعه فرهنگی، ارتباطی تام و دو ســـویه با آموزش و نظام‌های آموزشـــی دارد و فرهنگ مالیاتی جدا از این مقوله نیســـت. به همین دلیل برای نهادینه کردن فرهنگ مالیاتی در جامعه، نیاز به توســـعه اندیشه و ارتقاء نظام فکری افراد از طریق آموزش داریم تا افراد با آگاهی به دلایل پیشرفت جامعه و راهکارهای رســـیدن به این پیشـــرفت و نقش مالیات در آن، نسبت به مالیات تغییر رویکرد داده و پرداخت مالیات را ســـهم خود در توســـعه جامعه بدانند جامعه در چنین شـــرایطی است که در ارتباطی آگاهانه و محققانه می‌تواند واجد فرهنگ مالیاتی توسعه یافته و پایدار باشد.

۳-۵- برقراری مالیات جهت کسب و کار اینترنتی

تاکنون کســـب و کارهای فعال در این حوزه به صورت مناســـب، مورد ارزیابی قرار نگرفته اند، در حال حاضر شـــرایطی به وجود آمده اســـت که فعالان فضای مجازی بتوانند درآمدهای بسیاری داشته باشند و مالیات نپردازند، در حالی که استارت آپ‌ها و سایر کسب و کارهای مرتبط با اداره مالیات، حتی در صورت داشـــتن زیان باید دفتر ســـالیانه خود را پر کرده و به این ســـازمان ارسال کنند تا آن‌ها در مورد پرداخت یا عدم پرداخت مالیات این کسب و کارها تصمیم بگیرند. متأسفانه هیچ نهاد پاسخگویی در این حوزه وجود ندارد، تنها نهاد فعال در حوزه کسب و کارهای اینترنتی شورای نظارت بر فعالیت‌های فضای مجازی در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است که شاید توان لازم برای رسیدگی به تمام امور را ندارد. آنچه که اهمیت دارد بی‌توجهی دستگاه‌های نظارتی به فعالان این حوزه است، اقدام نکردن برای دریافت مالیات از این کسب و کارها به نوعی اجحاف در حق کسب و کارهایی است که با سازمان مالیاتی در ارتباط هستند.

ســـازمان امورمالیاتی پیرامون تعیین مشمولیت‌های مالیاتی کسب‌وکارهای اینترنتی و تعیین مقر آن‌ها، خصوصاً کسب‌وکارهای بین‌المللی با توجه به ابعاد کسب‌وکارهای مجازی همانند مکان اســـتقرار سرور، محل اداره و پشـــتیبانی سرور، محل اداره و پشـــتیبانی وب‌سایت، محل پرداخت و دریافت وجه، محل تولید کالای دیجیتال با مشـــکل مواجه می‌باشـــد کـــه در این خصوص باید تدابیری اتخاذ گردد.

نتیجه‌گیری

در حال حاضر با توجه به تحریم‌های ظالمانه دشمن، مالیات بهترین راه درآمد به منظور کاهش وابستگی به نفت به شمار می‌رود لذا تعامل و همکاری دستگاههای اجرایی، بویژه نهادهای نظارتی با نظام مالیاتی می‌تواند کمک شایانی جهت تحقق اهداف سازمان امور مالیاتی کشور نماید .هر اندازه در کشور، مالیات عینیت داشته باشد و مردم شاهد توسعه، عمران و آبادانی و نیز ارائه خدمات عمومی از ناحیه مالیات باشند، انگیزه بیشتری برای پرداخت مالیات پیدا می‌کنند. بنابراین کارآیی و اثربخشی دولت عامل مهمی در ممانعت از فرار مالیاتی محسوب می‌شود. عدم شناسایی و وصول صحیح مالیات، از مودیان باعث می‌شود درآمدها در سطح جامعه به نحو متناسب توزیع نشده و انباشت ثروت در دست گروه‌های خاص شود که نه تنها زمینه تقویت قدرت سیاسی برخی گروه‌ها را فراهم آورده، بلکه شکاف طبقاتی ناشی از این امر موجب افزایش تنش سیاسی و اجتماعی در جامعه می‌شود. بنابراین اصلاح و تجدید نظر در نظام مالیاتی کشور به‌ویژه نظام کیفری مالیاتی می‌تواند موجبات بهبود وضعیت اقتصاد ملی را به ارمغان آورد. پیشنهاد می‌شود با تصویب قوانین و دستورالعمل‌های مناسب و لازم و اجرای دقیق آن کلیه راه‌ها و مسیرهایی که امکان فرار مالیاتی وجود دارد را از بین ببرند تا با فرار نمودن عده‌ای از مودیان از پرداخت مالیات، فشار مالیاتی به عده‌ای که مالیات‌های خود را به موقع پرداخت می‌کنند، وارد نشود و بدین شکل با ایجاد سیستم عادلانه در دریافت مالیات، تبعیت از قوانین مالیاتی را افزایش دهند.

فهرست منابع

۱. صمدی، علی حسین؛ تابنده، رضیه، (۱۳۹۲)؛ " فرار مالیاتی در ایران (بررسی علل و آثار و برآورد میزان آن)"، پژوهشنامه مالیات، شماره نوزدهم (مسلسل ۶۸).

۲. چپردار، الهه،۱۳۹۱، " بررسی عوامل مؤثر بر درآمدهای مالیاتی در ایران " پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی.

۳. منجگانی، سید اکبر، وحیده طبسی لطف آبادی،(۱۳۹۴)،" عوامل مؤثر بر اثربخشی تبلیغات بر تمکین مالیاتی مؤدیان حقوقی شهر مشهد با رویکرد AHP"، پژوهشنامه مالیات/شماره بیست و هفتم،مسلسل ۷۵.

۴. میرزایی، فریبا.۱۳۹۶. " بررسی تاثیرات شاخص‌های موثر بر تبعیت از قوانین مالیاتی "، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی.

۵. کردبچه، محمد،"بررسی درآمدهای مالیاتی در ایران "، مجله برنامه و بودجه ،شماره ۵.

۶. کوزه‌گر کالجی ، عبدالمجید ۱۳۸۳؛ بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی از دیدگاه ممیزان مالیاتی ، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه آزاد اسلامی.